

– беручи до уваги тенденції розвитку науки і техніки, в навчальні програми підготовки та підвищення кваліфікації експертів розробити та додати нові тематичні розділи, що сприятимуть впровадженню сучасних передових технологій у практичну діяльність.

Практика виконання досліджень з ідентифікації особи за матеріалами відеозапису свідчить про успішність проведення такого виду досліджень та про необхідність проведення подальших науково-дослідних робіт із розробки методичного забезпечення, проведення досліджень для підвищення ефективності програмно-технічного забезпечення.

Список використаних джерел:

1. Криміналістична фотографія та відеозапис (основи методики викладання): навч.-метод. посіб. / С.Л. Ларін, М.В. Салтевський, Л.М. Довгий, О. В. Одерій. Донецьк: ДЮІ ЛДУВС, 2007. 456 с.

2. Найдис И.Д. Судебная кинематография и видеозапись. Харків: Вища шк.: Изд-во при Харьк. ун-те, 1986. 197 с.

3. Хахановський В.Г. Теорія і практика криміналістичної інформатики: автореф. дисертації на здобуття наукового ступеня доктора юридичних наук: 12.00.09 / Нац. акад. внутр. справ. Київ, 2011. 28 с.

Чернявський Сергій Сергійович,

проректор Національної академії внутрішніх справ,
доктор юридичних наук, професор

Юсупов Володимир Васильович,

провідний науковий співробітник науково-дослідної лабораторії з проблем криміналістичного забезпечення та судової експертології навчально-наукового інституту № 2 Національної академії внутрішніх справ, доктор юридичних наук, старший науковий співробітник

МІСЦЕ НАУКОВОЇ ШКОЛИ КАФЕДРИ КРИМІНАЛІСТИКИ ТА СУДОВОЇ МЕДИЦИНИ НАЦІОНАЛЬНОЇ АКАДЕМІЇ ВНУТРІШНІХ СПРАВ У РОЗВИТКУ ЮРИДИЧНОЇ НАУКИ В УКРАЇНІ

Кафедра криміналістики була створена в Київській вищій школі МВС СРСР у 1964 році. З початку самостійної роботи як окремого структурного підрозділу кафедра криміналістики стала однією з провідних у навчальному закладі. Першим її начальником був П. М. Назаров, далі кафедру очолювали – професори М. В. Салтевський, В. П. Бахін, Є. Д. Лук'яничков, П. Д. Біленчук, В. С. Кузьмічов, В. К. Весельський. З березня 2016 року завідувачем кафедри криміналістики та судової медицини призначено кандидата юридичних наук, доцента А. В. Самодіна.

Кафедра забезпечувала викладання криміналістики та спеціалізованих навчальних курсів, окремі з яких у подальшому стали основою для створення інших кафедр, зокрема спеціальної техніки, судової медицини.

З початку створення на кафедрі криміналістики працювали ветерани Другої світової війни в Україні – доценти Є. П. Коновалов, А. О. Крикунов, Л. К. Литвиненко, З. М. Ломако, В. С. Назаров, старші викладачі та викладачі – А. І. Комаров, Н. П. Партала, К. С. Пічко, М. Д. Потапов.

Поєднання професійних знань та досвіду практичної діяльності, у тому числі набутого під час бойових дій, обумовило створення дослідницької наукової течії на кафедрі.

Починаючи з 1971 року, Михайло Васильович Салтевський як керівник кафедри сформував наукову школу, основними напрямками досліджень якої стали ідентифікація та групування об'єктів експертизи, криміналістична фотографія, криміналістична одорологія, судова акустика.

Розвиток наукових традицій кафедри криміналістики продовжив професор Володимир Петрович Бахін, який очолив кафедру у 1979 році. Досвідчений криміналіст розвинув дослідження слідчої практики і проблем удосконалення слідчої діяльності. У подальшому його учні В. К. Весельський, А. В. Іщенко, Є. Д. Лук'янчиков, В. С. Кузьмичов, С. С. Чернявський продовжили започатковані Вчителем наукові розвідки. Їх тематика відображала нагальні потреби теорії криміналістики та практики протидії злочинності, більшість з них присвячено проблемам, які у вітчизняній науці досліджувалися вперше та носили фундаментальний характер.

На кафедрі утворилася атмосфера наукового пошуку, заклалися підвалини розробки основ інноваційного навчання, започатковано підготовку фундаментальних наукових і навчальних видань, які користуються популярністю у багатьох юридичних закладах вищої освіти. Зокрема, готувалися та були захищені докторські дисертації з питань: потреб слідчої практики (В. П. Бахін), вдосконалення кримінальної процесуальної діяльності (В. І. Галаган), розвитку криміналістичних наукових досліджень (А. В. Іщенко), слідчої діяльності (В. С. Кузьмичов), теорії професійного спілкування слідчого (В. Г. Лукашевич), інформаційного забезпечення розслідування злочинів (Є. Д. Лук'янчиков), інструментальної діагностики достовірності вербальної інформації (О. І. Мотлях), встановлення групової належності в судовій експертизі (М. В. Салтевський), розслідування злочинів, пов'язаних з порушенням вимог законодавства про охорону праці (О. В. Таран), вербальної інформації у кримінальному процесі (Л. Д. Удалова), криміналістичної інформатики (В. Г. Хахановський), розслідування фінансового шахрайства (С. С. Чернявський), розслідування злочинів міжнародного характеру (Ю. М. Черноус), історії та розвитку вітчизняної криміналістики (В. В. Юсупов).

Створена науковою школою основа дослідницької діяльності забезпечувала високоякісну підготовку на кафедрі дисертаційних досліджень докторантів, ад'юнктів, аспірантів, здобувачів-практиків, у тому числі тих, хто працював або продовжує працювати на науково-педагогічній ниві в НАВС. Серед них В. В. Арешонков, В. М. Атаманчук, О. А. Вакулик, І. Г. Галдецька, І. М. Єфіменко, С. М. Зав'ялов, В. А. Іщенко, Ю. Б. Комаринська, Н. О. Кононенко, Є. В. Кузьмічова-Кисленко, І. Р. Курилін, В. Г. Лісогор, І. С. Марків, В. С. Мацишин, А. В. Мировська, В. І. Оперук, Л. Л. Патик, В. І. Перкін, В. В. Пясковський, В. Я. Радецька, Д. Б. Сергєєва, Ю. М. Сірий, Ф. М. Сокиран, Л. Г. Шарай, О. І. Якимець та ін.

Успішно виконуючи завдання підготовки кадрів вищої кваліфікації, наукова школа наполегливо та цілеспрямовано здійснює дослідження важливих теоретичних і прикладних проблем протидії злочинності. У межах наукових досліджень підготовлено низку монографій, навчальних посібників, дидактичних та інших видань, які використовуються у науковій роботі, освітньому процесі та позитивно зарекомендували себе у процесі правозастосування. Певною ознакою «зрілості» наукової школи є видання підручників з профільної навчальної дисципліни. У цьому доробку містяться підручники «Спеціалізований курс криміналістики» (1987), «Криміналістика» (1998, 2015, 2020) та мультимедійні підручники «Криміналістика» (2008, 2016).

Колектив наукової школи кафедри налаштований на постійний пошук інновацій в правозастосовній діяльності і впровадження їх в освітній процес, наполегливо вирішує різні питання підготовки юристів. З цією метою нині продовжуються дослідження низки актуальних напрямів протидії злочинності.

У полі зору наукової школи – питання криміналістичної тактики й методики розслідування окремих видів злочинів, використання спеціальних знань у кримінальному провадженні, криміналістичне забезпечення розслідування злочинів. Зокрема, під науковим керівництвом професора С. С. Чернявського захистили дисертації В. Є. Боднар (Теоретичні, правові та організаційні засади протидії злочинам у сфері службової діяльності, що вчиняються працівниками Національної поліції України, докт., 2017), І. В. Рогатюк (Теоретичні, правові та праксеологічні основи кримінальної процесуальної діяльності прокурора у досудовому розслідуванні, докт., 2018), Ю. Я. Олійник (Розслідування умисного знищення або пошкодження об'єктів житлово-комунального господарства, 2014), В. А. Нечитайло (Розслідування нецільового використання бюджетних коштів, 2014), В. В. Давиденко (Методика розслідування самовільного залишення військової частини або місця служби, 2015), Р. О. Пиняга (Розслідування злочинів, пов'язаних із зайняттям гральним бізнесом, 2015), В. В. Неганов (Використання висновків ревізій у кримінальному провадженні, 2018), В. Ю. Дрозд (Розслідування крадіжок з

автотранспортних засобів, 2019), Я. О. Дякін (Доказування у кримінальних провадженнях про злочини, пов'язані з незаконним заволодінням землею, 2019) та ін.

Продовжуючи дослідження актуальних питань теорії і практики криміналістики, професор Ю. М. Чорноус здійснювала наукове керівництво дисертацій: А. П. Сакаля (Розслідування злочинів у сфері обігу наркотичних засобів, вчинених транснаціональними організованими злочинними угрупованнями, 2014), С. В. Харченка (Тактика проведення слідчих (розшукових) дій за участю неповнолітніх підозрюваних, 2016), Г. Ю. Нікітіної-Дудікової (Розслідування насильницького задоволення статевої пристрасті неприродним способом, вчиненого стосовно малолітньої особи, 2017), С. С. Базіра (Виявлення та документування підрозділами кримінальної поліції України одержання неправомірної вигоди суддями, 2017), О. А. Лопати (Міжнародне співробітництво Експертної служби МВС України, 2017), М. М. Шикоряка (Розслідування корисливих насильницьких злочинів, вчинених іноземцями, 2018), О. І. Груздя (Розслідування умисних вбивств, вчинених при перевищенні меж необхідної оборони, 2018), О. Я. Мазурка (Криміналістичне забезпечення розшуку безвісно відсутніх осіб, 2018), Є. О. Даніч (Використання спеціальних знань під час проведення слідчого експерименту, 2019), І. А. Жалдак (Тактика одночасного допиту двох чи більше вже допитаних осіб, 2019).

Наукова школа кафедри криміналістики та судової медицини постійно підтримує ділові і творчі зв'язки з криміналістами-практиками підрозділів МВС і Національної поліції – Державним науково-дослідним експертно-криміналістичним центром, Головним слідчим управлінням, Департаментом карного розшуку та ін.

Наукова школа кафедри активно розвиває міжнародну співпрацю. Творча взаємодія відбувається з навчальними закладами та криміналістичними центрами Білорусі, Молдови, Казахстану, Литви, Польщі, Німеччини та інших країн.

Діяльності наукової школи характеризується й проведення дослідно-конструкторських робіт. Науковці спільно з іншими фахівцями отримують патенти, свідоцтва про реєстрацію авторських прав на твори та інші розробки, що успішно використовуються у кримінальних провадженнях, зокрема останнім часом розроблено інформаційно-довідкові програми «Робоче місце слідчого», «Робоче місце експерта-вибухотехніка» та ін.

Представники наукової школи беруть участь у експертизі дисертацій, включаючи офіційне опонування, підготовці відгуків на автореферати дисертацій, роботі міжкафедральних, міжвузівських та міжвідомчих семінарів. Враховуючи загальновизнаність наукової школи, її члени працюють у спеціалізованих вчених радах та запрошуються як офіційні опоненти у дисертаціях, що захищаються в Київському національному університеті ім. Тараса Шевченка, Академії

адвокатури України, Європейському університеті, Національному університеті державної податкової служби України, Національному юридичному університеті ім. Ярослава Мудрого, Харківському національному університеті внутрішніх справ, Дніпропетровському державному університеті внутрішніх справ, Національному університеті «Одеська юридична академія», Львівському державному університеті внутрішніх справ та ін.

Отже, наукова школа кафедри криміналістики та судової медицини НАВС, що має півстолітню історію діяльності, займає важливе місце в розробленні фундаментальних і прикладних питань правозастосовної діяльності вітчизняних органів кримінальної юстиції, продовжує досліджувати загальнотеоретичні проблеми юридичної науки в Україні. Примножуючи доробок наукової школи, працівники кафедри завдяки працьовитості, відданості справі, високій громадянській відповідальності забезпечують надійну підготовку високопрофесійних правоохоронців, надання їм сучасних криміналістичних знань.

Чорний Микола Васильович,

доцент кафедри криміналістики та судової медицини Національної академії внутрішніх справ, кандидат медичних наук, доцент

Галан Наталя Василівна,

доцент кафедри загальної практики – сімейної медицини Української військово-медичної академії, кандидат медичних наук, доцент

ПРИЧИНИ ТА УМОВИ ПОШИРЕННЯ НЕЗАКОННОГО ОБІГУ НАРКОТИКІВ

Розкрити причинний комплекс незаконного обігу наркотиків необхідно для того, щоб можливо було розробити ефективні заходи запобігання, адже його причини, шляхи і механізми поширення складні й різноманітні.

Найбільш поширені – макросоціальні та мікросоціальні чинники. Серед макросоціальних чинників найбільший вплив на молодь має формування і широке розповсюдження в молодіжному середовищі псевдокультури. Все це відбувається на фоні розвалу системи дитячих і молодіжних організацій; різкої зміни соціального статусу як наслідку розшарування в суспільстві; ціннісної кризи в суспільстві в умовах втрати життєвих цінностей. Тому вплив цих причин надзвичайно вагомий, особливо на слабких людей, які є у будь-якому суспільстві, і багато хто з них намагається вживанням наркотиків забути та врятуватися від реального життя. Особливо це стосується молоді – часто не влаштованість життя, відсутність чіткої перспективи, неясність політичної платформи, безідейність тощо.